

15.09.2025

Eesti Vabariigi kultuuriministeeriumi kantslerile

Täname võimaluse eest anda tagasisidet uuele Agora-meetme projektile. Etenduskunstide seisukohalt teeb rõõmu, et fookuses on lapsed ja noored, sõna- ja loomevabadus ning seda saab edendada nii koostööprojektide kui ringreiside kaudu. Programm annab võimaluse väärtustada Euroopa kultuurilist, sh keelelist, mitmekesisust, mis avab loodetavasti uksi Eesti sõnateatrile ja dramaturgiale. Samuti teeb rõõmu, et kasvab programmi rahaline maht, sealhulgas kultuuri alameetmele mõeldud toetus. Kahjuks jääb kultuuri osa sellegipoolest väiksemaks kui teiste alaprogrammide oma. Programmi mahu suurenedes tuleb tagada, et kultuuri osakaal püsiks protsentuaalselt sama. Kuna nii programmide eesmärkides aga ka tegevustes on kattuvusi – on ju loogiline, et demokraatia ja sõnavabaduse (CERV+) edendamiseks kasutatakse kultuuri – siis on oluline saada kindlus, et kultuuri osa ei vähene kattuvate tegevuste arvelt. Selle tagamiseks, aga veelgi enam kultuurilise mitmekesisuse huvides oleks hea alamjaotuse sees täpsustada proportsioone: protsentuaalselt kui palju mõeldud etenduskunstidele, kui palju kunstile, kirjandusele jt. See aitab kaasa ka programmi läbipaistvusele. Et fookuses on eraldi lapsed ja noored, siis teeme ettepaneku määrata ka siin teatud (miinimum)protsent kultuuriasutustele, kes töötavad laste ja noortega ning nende heaks.

Taotleja seisukohalt saab suurepäraseks pidada lubadust vähendada taotlemisega kaasnevat bürokraatiat nii aruandluses kui toetuses.

Alljärgnevalt juhib EETEAL tähelepanu mõnele konkreetsele aspektile programmis. On arusaadav, et tegu on alles raamdokumendiga, ent otstarbekas on tõstatada küsimused varakult.

Artiklis 4.c lubatakse toetust ringreisidele, festivalidele ja tõlketöödele. Selles küsimuses on vaja selgust, mis on tõlkimise abikõlblikud kulud (tekstide, tutvustavate materjalide, lepingute jms tõlkimine, tõlgi kasutamine projektitöös, subtiitrite ettevalmistamine ja näitamine, aga ka ligipääsetavuse tagamine jt). Teiseks tuleb arvestada Euroopa ebaühtlaseid transpordiühendusi: ääremaalt nagu Eesti reisimine on kulukam. Kui programmis kasutatakse ühikuhindu või muud lihtsustatud arvestust, mis ei sõltu kuludokumentidest (15.5, 17, LFS 2.2.1), siis peavad toetusmäärad sarnaselt praegusele Loov Euroopa programmile arvestama Euroopa-siseste erinevustega nt koefitsiendi kaudu. Teiseks ei ole ääemaal võimalik kasutada kõige keskkonnasõbralikumaid ühendusi. Pöörame siin tähelepanu nn *smart travel* põhimõttele, kus toetatakse mitme etenduse või muu tegevuse andmist samas piirkonnas või mitme kollektiivi ühist sõitu. Kui programmis hakatakse kasutama nn *green top-up* põhimõtteid, siis võiks kaaluda *smart travel* põhimõtet kui võrdset alternatiivi.

Artiklis 15.7 sedastatakse, et taotleja, kelle viimase kahe aasta tuludest on rohkem kui 50% avalikest allikatest, loetakse finants-, professionaalse ja haldussuutlikkuse poolest pädevaks ning lisadokumente ei nõuta. Peame vajalikuks täpsemalt lahti kirjutada avaliku allika mõiste, luua võimalus, et kui projekti juhtpartner on loetud pädevaks, siis kasutatakse ka partneri puhul lihtsustatud tõendamist ning hõlbustada erateatrite jaoks viise oma võimekuse tõestamiseks.

Halduskoormus on oluline väiksemate toetuste puhul, kus peaks kehtima miinimum-aruandluse põhimõte. Kui toetus on lepingu järgi tulemuspõhine, siis pole õigustatud vahepealsete lisadokumentide küsimine.

Programm tervikuna väärtustab Euroopa kultuuri, horisontaalsed sihid (artikkel 10a) toovad Euroopa väärtusruumis eraldi esikohale demokraatia, sõna- ja loomevabaduse, võrdsuse. On tähtis, et väärtustatakse euroopalikku kultuuri- ja väärtusruumi selle terviklikkuses. See tähendab, et au sees on Euroopa kultuuripärand, selle teadvustamine, edendamine ja arendamine; kultuurivahetus: piiriülese loomingulise koostöö soodustamine, kõrgetasemelise etenduskunsti tutvustamine üle Euroopa, mitmekesisuse suurendamine. Ehkki on oluline tõsta sotsiaalset kaasatust, osutada ühiskonna valupunktidele, on vajalik jälgida, et kunst ei muutuks poliitiliseks või aatepõhiseks tööriistaks, vaid säilitaks oma sõltumatuse.

Loodame, et Agora osutub vähemalt sama edukaks kui Loov Euroopa ning Eesti vaatajad ja kultuuritegijad võidavad sellest nii Eesti kultuuri tutvustades kui rahvusvahelist koostööd edendades ja teiste riikide kultuuritippe Eestisse tuues.

Tiina Rebane
juhatuse liige